

Wędrówka po Tatrach, jako propozycja terenowego nauczania.

Data dodania: 2004-03-22 11:00:00

Wycieczki szkolne są jedną z ważniejszych form organizacyjnych procesu dydaktycznego i wychowawczego. Zdaniem wielu, są cennym uzupełnieniem, a wręcz ukoronowaniem całego procesu, gdyż pozwalają na pełniejsze realizowanie założeń programowych, zwłaszcza geografii, oraz integrują treści objęte programem nauczania. **WĘDRÓWKA PO TATRACH, JAKO PROPOZYCJA TERENOWEGO NAUCZANIA ELEMENTÓW GEOLOGII I GEOMORFOLOGII**

Wycieczki szkolne są jedną z ważniejszych form organizacyjnych procesu dydaktycznego i wychowawczego. Zdaniem wielu, są cennym uzupełnieniem, a wręcz ukoronowaniem całego procesu, gdyż pozwalają na pełniejsze realizowanie założeń programowych, zwłaszcza geografii, oraz integrują treści objęte programem nauczania.

Uczniowie w wyniku udziału w wycieczce:

- szybciej przyswajają materiał programowy, trwalej i łatwiej zapamiętują
- mają możliwość bezpośredniej obserwacji procesów i zjawisk w naturalnych warunkach
- konfrontują teoretyczną wiedzę z rzeczywistością
- uczą się praktycznego zastosowania zdobytej wiedzy
- kształcą umiejętności postrzegania i wnioskowania

Oprócz walorów dydaktycznych, jakie niesie ze sobą wycieczka, pozwala ona na:

- integrację grupy
- kształtowanie sprawności, dyscypliny i współpracy w grupie
- kształtowanie indywidualnych cech osobowości uczniów
- przeżywanie estetyczne walorów krajobrazu
- uwrażliwianie na ochronę środowiska

Ważnym więc zadaniem szkoły jest organizacja wycieczek i zachęcanie uczniów do brania w nich udziału, aby w ten sposób także wdrażać młodzież do wykorzystywania wolnego czasu na czynny wypoczynek. Ta umiejętność właściwie wykształcona w latach szkolnych, okazuje się bardzo przydatna w wieku późniejszym.

Prowadzenie nauczania w terenie jest bardzo trudne i wymaga starannego przygotowania zarówno nauczyciela, jak i ucznia. Nie jest to możliwe bez właściwego ustalenia programu wycieczek, które staram się dostosować do treści nauczania oraz wieku i zainteresowań uczniów.

Ponieważ jestem pasjonatką górskich wędrówek, staram się tą pasję zaszczerpić swoim uczniom. Poniżej przedstawiam jedną z uzupełniających form nauczania w terenie, niestety skierowaną nie do wszystkich uczniów — kilkudniowy wyjazd w Tatry.

Jest to ciekawa propozycja przeznaczona dla niewielkiej grupy zainteresowanych, sprawnych fizycznie uczniów klas licealnych.

W czasie górskich wędrówek zobowiązani jesteśmy korzystać z opieki wykwalifikowanego przewodnika tatrzańskiego.

DZIEŃ 1 TATRZAŃSKI KRAS

Trasa: Kiry- Dolina Kościeliska- hala Ornak

Zagadnienia: kras podziemny i powierzchniowy, polodowcowy charakter górnej części doliny

- dolna część doliny wycięta w skałach osadowych, zawdzięcza swą rzeźbę erozji rzecznej. Mijając kolejne rozszerzenia doliny- polany(Wyżnia Kira Miętusia, Stare Kościeliska, Pisana, Smytnia) i przewężenia- bramy (Kantaka, Kraszewskiego)obserwujemy efekt różnej odporności skał na wietrzenie i erozję.
- Lodowe Źródło-wywierzysko, woda o temp. 4,30C wypływa z kanałów krasowych masywu Organów oraz Czerwonych Wierchów i odpływa po powierzchni w trzy różne strony
- Jaskinia Mroźna- powstała przez rozmycie pochylonej szczeliny skalnej wzdłuż uskoku tektonicznego przecinającego masyw Organów; na ścianach: stalaktyty, stalagmity, mleko wapienne;
- turnie: Saturn, Ratusz, Raptawicka Turnia- masywne, odporne wapienie jury i kredy
- Wąwóz Kraków- gardziel skalna, w stokach wąwozu liczne jaskinie; w dolnej części wąwozu wejście do Smoczej Jamy- niewielka, dwuwylotowa jaskinia powstała w pochyłej szczelinie wyflukanej przez wodę, odcinek dawnego korytarza podziemnego potoku
- spod Skały Pisanej- wywierzysko; wypływ z Jaskini pod Pisaną
- Jaskinia Raptawicka- dwuczłonowa komora
- Jaskinia Mylna- poziomo rozwinięty labirynt korytarzy, który powstał w miejscach rozmycia międzywarstwowych pęknięć przez dawny Potok Kościeliski
- Smreczyński Staw- jezioro śródmorenowe; powstał w zagłębieniu między wałami moren bocznych lodowców spływających z dolin: Pyszniańskiej i Smreczyńskiej
- Mała Polana Ornaczańska — górna część Doliny Kościeliskiej- dolina polodowcowa, skały zamykające ją od południa należą do krystalicznego masywu Tatr.

DZIEŃ 2 NA GIEWONT

Trasa: Dolina Małej Łąki- Kondracka Przełęcz- Giewont- stoki Małego Giewontu- Przełęcz w Grzybowcu- Dolina Strążyska

Zagadnienia: płaszczowinowa budowa wierzchovej części Tatr, polodowcowa rzeźba obszarów wapiennych

- Dolina Małej Łąki- w swej dolnej części nie została przeobrażona przez lodowiec- wyraźna dolina V-kształtna, pogłębiona o ok. 35 m przez wody spływające z lodowca; przy ścieżce w górę doliny- duże, obtoczone głązy wapienne, część z nich nosi wyraźne ślady procesów krasowych: żłobki i zagłębienia; po obu stronach doliny- wyraźnie widoczne wały moren bocznych
- Wielka Polana Małołącka- powstała na kilku stożkach napływowych, które zasypały dawne jezioro polodowcowe, spiętrzone przez moreny czołowe, okalające polanę od

północy

□ Stoki Małego Giewontu- występują tu skały wierchowe dwu: płaszczowin Czerwonych Wierchów i Giewontu. Na stokach Małego Giewontu przebiega strefa nasunięcia płaszczowiny Giewontu na płaszczowinę czerwonych Wierchów. Skały płaszczowiny Giewontu budują górną część Małego Giewontu, Giewont oraz szczytową część Kopy Kondrackiej.

□ Kotły Wyżniej i Niżniej Świstówki- kotły polodowcowe powstałe przez przemodelowanie przez lodowiec wcześniejszych zapadlisk krasowych, widoczny i wyraźny U-kształtny przekrój doliny

□ Kondracka Przełęcz- silnie sprasowane i pofałdowane gnejsy i łupki, należące do płaszczowiny Giewontu.

□ idąc w kierunku Giewontu „przecinamy” kolejno coraz młodsze warstwy skał, śledząc cały profil geologiczny warstw od dolnego triasu po górną jurę

□ Giewont- zbudowany z masywnych wapieni górnej jury. Warstwy tych wapieni są stromo pochylone ku północy i tworzą 600-metrową ścianę ku Dolinie Strążyskiej.

□ na linii żlebu z przełęczy Bacuch przekraczamy kontakt skał wierchowych i reglowych. Jest to powierzchnia nasunięcia płaszczowiny reglowej na płaszczowinę Giewontu

□ Polana Strążyska- stąd Doliną Strążyską dochodzimy do jej wylotu

DZIEŃ 3 TATRY WYSOKIE

Trasa: Zakopane- Poronin- Bukowina Tatrzańska- Głodówka- Palenica Białczańska- Dolina Rybiego Potoku- Morskie Oko- Czarny Staw pod Rysami

Zagadnienia: budowa wschodniej części Tatr Wysokich, flisz podhalański, rzeźba polodowcowa granitowej części Tatr

□ Od Poronina w stronę Bukowiny Tatrzańskiej w dolinę Porońca- na brzegach i w dnie potoku dobrze widoczne, prawie poziome warstwy łupków ilastych i piaskowców fliszu

□ Polana Głodówka- piękna panorama tatr, dominują w niej szczyty tatr Wysokich, widoczne także Tatry Bielskie i Zachodnie

□ Wodogrzmoty Mickiewicza- wodospady tworzy potok Roztoka, wypływający z Doliny Roztoki. Jest to dolina zawieszona.

□ Wanta- wspaniały widok na Dolinę Białej Wody, klasyczny przykład doliny U-kształtnej, poszerzonej i pogłębionej przez lodowiec o kilkadziesiąt metrów- w głębi zamkniętą Gerlachem.

□ Za Włosienicą bezleśna przestrzeń u wylotu lawinowego żlebu schodzącego z Opalonego Wierchu

□ Morskie Oko- wypełnia dno misy skalnej pochodzenia polodowcowego, wydłużonej w kierunku sptywania lodowca. Od północy zamknięta rygłem, na którym znajduje się morena czołowa. Na wale moreny schronisko

□ w otoczeniu Morskiego Oka: żleby, stożki piargowe, turnie (Mnich), 190-metrowy próg skalny kotła Czarnego Stawu

□ z Morskiego Oka nad Czarny Staw- liczne wyglądy lodowcowe i lustra tektoniczne na ścieżce i obok niej

□ Czarny Staw- jezioro wypełniające najbardziej klasyczny w Tatrach kocioł polodowcowy- misa Morskiego Oka, kocioł Czarnego Stawu i położony wyżej Kocioł pod Rysami to przykład schodowego układu karów lodowcowych, związane z coraz wyższym położeniem granicy wiecznego śniegu w plejstocenie

□ pod ścianami Mięgoszowieckich Szczytów- 200-metrowe stożki piargowe

□ powrót do Morskiego Oka

DZIEŃ 4 TATRY WYSOKIE

Trasa: Kuźnice- Hala Gąsienicowa- Czarny Staw Gąsienicowy- przełęcz Zawrat- Dolina Pięciu Stawów Polskich- Dolina Roztoki- wodospad Siklawa- Wodogrzmoty Mickiewicza- Palenica Białczańska

Zagadnienia: skały brzeżnej części masywu granitowego tatr, rzeźba polodowcowa Tatr Wysokich

□ z Hali Gąsienicowej w stronę Czarnego Stawu Gąsienicowego- przechodząc pod stokami Małego Kościelca na ścieżce i obok niej wielkie bloki granitowe. Występujące tu skały są charakterystyczne dla strefy brzeżnej masywu granitowego Tatr. Granity tej okolicy różnią się od typowego granitu tatrzańskiego. Obok kwarcu, biotyту i białych skaleni, występują tu skalenie różowe, często w postaci dużych kryształów.

□ patrząc na zachodnie stoki Żółtej Turni widoczny charakterystyczny ząb skalny z piaskowców kwarcytowych. Skały te leżą bezpośrednio na granitach. Jest tu zatem granica między skałami masywu granitowego a skałami osadowymi pokrywającymi masyw.

□ Czarny Staw Gąsienicowy- typowe jezioro karowe, zamknięte rygłem nadbudowanym moreną. Stąd widoczne powierzchnie ciosowe Kościelca.

□ Kocioł polodowcowy Zmarzłego Stawu- do późnego lata pod lodem, od góry zasypywany skałami piargów spod Zawratu

□ Pod ścianami Kozich Wierchów- kocioł tworzący Kozią Dolinkę. Po raz drugi widzimy więc piętrowe ułożenie kotłów polodowcowych

□ Zawrat- przełęcz w strefie uskoku, stąd piękny widok na dolinę Pięciu Stawów Polskich

□ Zadni Staw- najwyżej położone jezioro Polski, tuż niżej Wole Oko- szósty staw w tej dolinie

□ Czarny Staw- zajmuje kocioł polodowcowy obramowany moreną czołową, która oddziela go od najniższego poziomu doliny, w której znajduje się Wielki Staw

□ nieco powyżej Mały Staw i Przedni Staw, również wypełniające misę polodowcową

□ stromy, wygładzony próg pomiędzy Doliną Pięciu Stawów Polskich a Doliną Roztoki. W tej części doliny- barańce (mutony), największe z nich to Wyżnia i Niżnia Kopa, mniejsze po obu stronach ścieżki

□ Siklawa- największy wodospad Tatr,

□ w kierunku Doliny Roztoki ścieżka prowadzi po wygładach lodowcowych, miejscami widoczne rysy lodowcowe, wskazujące kierunek przesuwania się lodowca

□ Dolina Roztoki- typowa U-kształtna dolina lodowcowa, dno pokryte materiałem polodowcowym,

□ Wodogrzmoty Mickiewicza- wyszlifowane obłe kształty powierzchni tworzących próg doliny, z którego potok Roztoka opada trzema wodospadami

□ Palenica Białczańska

Podana propozycja nie jest kompleksowym opisem szlaków.

BIBLIOGRAFIA:

Łobożewicz T. (red.), Krajoznawstwo i turystyka w szkole, WSiP, Warszawa 1990

Nyka J., Tatry Polskie, Trawers, Warszawa, 1995

Bac-Moszaszwili M., Gąsienica Szostak M., Tatry Polskie, Wydawnictwa Geologiczne,
Warszawa 1990

opracowała:

Aleksandra Pietkiewicz-Freitag
nauczyciel geografii
Liceum Ogólnokształcącego
im. Filomatów Chojnickich w Chojnicach

Literka.pl Literka.pl